

Székely

történelmi

zászlók

Kiadja / Editat de / Edited by:

Hargita Megye Tanácsa / Consiliul Județean Harghita / Harghita County Council, Csíkszereda, 2010.

Szerkesztő / Redactor / Redaction:

Mihály János, Túros Eszter

Képek / Foto / Photo:

Ádám Gyula

Grafika és nyomtatás / Concepția grafică și tipar / Design and print:

Gutenberg Grafikai Műhely és Nyomda, Csíkszereda, www.gutenberg-art.ro

©Hargita Megye Tanácsa

©Hargita Megye Tanácsának Műemlékvédelmi Közszolgálat

©Székely Címer-, Pecsét- és Zászlótörténeti Munkacsoport

Köszönetet mondunk a Hargita Megyei Hagyományőrzési Forrásközpontnak a székely történelmi zászlók felkutatásában nyújtott segítségéért, valamint Csíkszereda Polgármesteri Hivatalának, a Hargita Nemzeti Székely Népi Együttesnek, az Ezer Székely Leány Alapítványnak és a csíkszentkirályi Vadrózsa Néptánccsoportnak a zászlók ünnepélyes bemutatásában vállalt szerepükért.

Szimbólumaink minket jelképeznek

„Csak bot és vászon” – fogalmazott Zászló című versében a költő, Kosztolányi Dezső, hozzáfűzve: „de nem bot és vászon, hanem zászló”.

Ez a három sor mindent elmond: egy botra tűzött vászon – ha jelentést kap, ha eszmék társulnak hozzá és ha érzelmi töltetet nyer – zászlóvá minősül. Ugye, templomi zászlók alatt vonulnak a zarándokok a búcsúra, zászlóhajtással köszöntik egymást, s zászló alatt gyülekeztek őseink is, mikor szülőföldjüket kellett megvédjék. Míg eleinte egy-egy adott személyt jelölt a zászló, később közösségek együvértartozásának jele lett. Akárcsak a templomi zászló, a csapatzászló, a városzászló vagy a nemzeti lobogó. A zászló elvesztése egyet jelentett a vereséggel, az ellenség zászlójának megszerzése pedig maga a győzelem volt. Mára már nincs hadi töltete a zászlónak, annál inkább közösségi jelentése van. A zászló maga a megtestesült múlt, ugyanakkor, ha felsorakozunk alatta, akkor a zászló a mát jelenti, s irányt mutat a jövő felé is.

Jelenformáló és jövőépítő igyekezetünkben azonban fontos számunkra a múlt ismerete. Fontos valós múltunk ismerete, mert legendákra – bármily szépek is legyenek – csak ábrándokat lehet építeni, jövőt semmiképp. Ezért hoztuk létre a Székely Címer-, Pecset- és Zászlótörténeti Munkacsoportot, amelyben neves szakemberek vállaltak szerepet, mint dr. Pál-Antal Sándor akadémikus, Zepezsaner Jenő történész, Szekeres Attila István heraldikus és Mihály János történész. Valamennyien több éve vagy évtizede kutatják kellő szakmai alázattal és megalapozottsággal a székely jelképeket, és arra törekednek, hogy azok eredetét hitelesen tisztázzák. Meggyőződésem, hogy sikerrel végezték eddigi munkájukat, ugyanis megvan a székely nemzeti zászlónk, amelyet a megye zászlójául fogadtunk el. Ugyanakkor folyamatban van címereink rekonstrukciója. A munkacsoport tevékenységének eredménye sikeres konferenciákban és népszerű székely címer- és pecsét-történeti kiállításban is lemérhető.

Legújabb tettük pedig a jelen kiadványban felsorakoztatott székely történeti zászlósor. Tizenhét gyönyörű lobogó, amelyet valamennyien a magunkénak érezhetünk, amelyet ünnepeinket felvonhatunk, amelyek alá felsorakozhatunk.

Mint már említettem, azé győzelem, akié a zászló. Ennek fényében kijelenthetem: győztünk. Elsősorban nem másokat győztünk le, hanem magunkat, a múltunk iránti közömbösséget, legyőztük a mese, a legenda és a valós múlt ismerete közötti különbséget. Mindkettő fontos, csak különbséget kell tenni a mese és a valóság között. De győztünk azok fölött is, akik múltunkat, kultúránkat letagadnák, jelentőségét csökkentenék, tudván, hogy ezzel jövőnket is megpecsételnék. Ez a zászlósor újabb győzelmünk jelképe. Első zászló győzelmünk a székely zászlónak megyezászlóként való elfogadása volt.

Történelmi szimbólumaink minket jelképeznek. Ezeket a zászlókat is magunkénak érezzük, láttukra megdobban a szívünk, s ha lobogni látjuk őket, büszkeség tölti el keblünket. Kosztolányi Dezső versének felidézésével kezdtem, azzal, hogy a bot és a vászon csak akkor válik lobogóvá, ha érzelem is társul hozzá: Lelkem, te is, te is – / ne bot és vászon – / légy zászló.

Fogadjuk meg a költő intelmét, ne hagyjuk kihunyni belőlünk a lélek lobogását.

Borboly Csaba
Hargita Megye Tanácsának elnöke

Bevezető

A székely történelmi zászlósor felállításának ötlete 2009 tavaszán pattant ki, miután elodázhatatlanná vált a székely szimbólumok tisztázása, történetük vizsgálata, a felmerülő kérdések tudományos kutatása s az eredmények közzététele. E cél érdekében Hargita Megye Tanácsának támogatásával létrejött a Székely Címer-, Pecsét- és Zászlótörténeti Munkacsoport, amelyben olyan szakemberek vállaltak munkát, akik több éve vagy évtizede szakmai megalapozottsággal kutatják a székely jelképeket, és arra törekednek, hogy azok eredetét és történetét tisztázzák. A munkacsoport tagjai dr. Pál-Antal Sándor akadémikus, Zepeczaner Jenő muzeológus, történész, Szekeres Attila István heraldikus, a címertudomány doktorandusza, és e sorok írója. Munkájuk eredményeiről 2009 őszén Sepsiszentgyörgyön szakmai konferencián számoltak be, az ott bemutatott előadások már nyomtatásban is megjelentek a *Székely szimbólumok nyomában* című tanulmánykötetben. A munkacsoport által összegyűjtött címerekből és pecsétekből 2010. március–áprilisában *Címer és pecsét a Székelyföldön* címmel vándorkiállítás nyílt a csíkszeredai megyeháza galériájában, valamint Sepsiszentgyörgyön a Székely Nemzeti Múzeum Lovagtermében.

A szakemberek nemcsak a székelység képviselői, helyhatósági és egyházi szervezeteinek címerét és címeres pecsétjeit igyekeznek felkutatni, hanem régi zászlait is. Elsősorban olyan zászlókat, amelyek különböző korokban a székelységnek, avagy intézményeinek hadi vagy polgári zászlói lehettek vagy voltak, s mint ilyenek, a székely szimbólumokat többnyire magukon viselték. A székely zászlókollekció felállításához a mintát a magyarországi Hadtörténeti Intézetben őrzött magyar történelmi zászlósor jelentette. Az a történelmi zászlósor, amely már negyedszázada részese a magyar katonai és állami ünnepegeknek, ahol felvonultatásuk mindig felemelő látvány.

A székely történelmi zászlósor, amelyet a XV–XX. században használt zászlók rekonstrukciói alkotják, jelenleg 17 zászlóból áll, éspedig: 1. A székely ispán zászlaja a XV. századból; 2. Marosvásárhelynek a Mátyás király korabeli zászlaja; 3. A székely nemzet zászlaja a XVI. század elejéről; 4. Székelyudvarhely zászlaja a XVII. század elejéről; 5. Székely Mózes lovassági kornétája; 6. Székely gyalogsági zászló 1601-ből; 7. Székely lovassági zászló a XVII. század elejéről; 8. Gyalogsági zászló székely jelképekkel XVII. század elejéről; 9. Csíkszék zászlaja a XVII. század elejéről; 10. Udvarhelyszék zászlaja 1601-ből; 11. Sepsiszentgyörgy zászlója 1848-ból; 12. 1848-as városfalvi

nemzetőrzászló; 13. 1848-as oklándi toborzózászló; 14. A Kossuth szabadcsapat székely címeres zászlaja; 15. Udvarhely vármegye zászlója 1907-ből; 16. A Székely Hadosztály zászlaja 1919-ből; 17. Gyergyószentmiklós zászlaja 1941-ből.

A közeljövőben, a folyamatos kutatások során előkerülő újabb adatok fényében, a zászlósort tovább szeretnénk bővíteni, mindaddig, míg az a székelység történelmi múltját lehetőleg teljességében reprezentálni fogja.

Mihály János
történész, a Székely Címer-, Pecsét- és Zászlótörténeti Munkacsoport koordinátora

Introducere

Ideea realizării colecției de steaguri istorice secuiești a luat naștere în primăvara anului 2009, când a devenit stringentă clarificarea originii simbolurilor secuiești și de a răspunde în mod științific întrebărilor ridicate pe această temă. Pentru acest scop, cu prijinul Consiliului Județean Harghita, s-a constituit Comisia pentru Cercetarea Simbolurilor Secuiești, în care au fost cooptați specialiști, oameni de știință, ca istoricul, sigilografalul Pál-Antal Sándor, doctor în istorie, membru extern al Academiei Ungare, istoricul, muzeologul Zepezcaner Jenő, heraldistul Szekeres Attila István, doctorand în heraldică, precum și autorul acestor rânduri, care de ani de zile, sau chiar de mai multe decenii cercetează domeniul heraldicii, sigilografiei și vexilologiei secuiești. Comisia desfășoară o activitate intensă pentru corelarea cercetărilor și popularizarea rezultatelor obținute în această privință. Astfel, în toamna anului 2009, în cadrul unei conferințe științifice tematice susținute la Sfântu Gheorghe, s-au prezentat rezultatele cercetărilor întreprinse. A apărut un volum de studii, cuprinzând comunicările ținute în cadrul conferinței amintite, intitulată *Pe urmele simbolurilor secuiești*. În perioada martie-aprilie 2010, s-a deschis o expoziție itinerantă, intitulată *Steme și sigilii în Ținutul Secuiesc*, prezentată în galeria Consiliului Județean Harghita, apoi în Sala Cavalerilor a Muzeului Național Secuiesc din Sf. Gheorghe.

Oamenii de știință cercetează nu numai stemele și sigiliile instituțiilor reprezentative administrative locale, eclesiastice secuiești, dar și steagurile străvechi ale comunității. În primul rând acele

steaguri, care în diferite perioade istorice au fost simbolurile militare sau civile ale secuimii, ale instituțiilor comunității. Ca model pentru realizarea acestei colecții a stat Colecția de Steaguri Istorice a Muzeului de Istorie Militară a Ungariei. Această colecție, care timp de douăzecișicinci de ani este parte a ceremoniilor militare și naționale, care poate fi admirată de către marele public.

Colecția de Steaguri Istorice Secuiești, în care sunt cuprinse steaguri folosite între secolele XV.-XX., se compune din șaptesprezece steaguri, după cum urmează: 1. steagul comitelui secuilor din secolul XV; 2. steagul orașului Târgu Mureș din timpul domniei lui Matia Corvinul; 3. steagul națiunii secuiești de la începutul sec. XVI; 4. steagul orașului Odorheiu Secuiesc de la începutul sec. XVII; 5. corneta de cavalerie a lui Moise Székely; 6. steag de infanterie din 1601; steag de cavalerie de la începutul sec. XVII; 7. steag de infanterie cu simboluri secuiești de la începutul sec. XVII; 8. steagul Scaunului Ciuc de la începutul sec. XVII; 9. steagul Scaunului Odorhei din 1601; 10. steagul orașului Sfântu Gheorghe din 1848; 11. steagul gărzilor naționale a satului Orășeni din 1848; 12. steagul de recrutare a satului Ocland din 1848; 13. steagul purtând stema secuiască a gărzilor de voluntari „Kossuth”; 14. steagul comitatului Odorhei din 1907; 15. steagul Diviziei Secuiești din 1919; 16. steagul orașului Gheorgheni din 1941.

În viitorul apropiat, în urma muncii de cercetare a colectivului, se dorește completarea colecției până la momentul în care va reprezenta în mod fidel și complet istoria secuimii.

Mihály János

Istoric, coordonatorul Comisiei pentru Cercetrea Simbolurilor Secuiești

Introduction

The idea of establishing a Szekler historical flag collection came in 2009, after formulating the need for clarifying various aspects concerning the origins of the Szekler symbols through a scientific approach. For this reason, with the support of Harghita County Council, a Szekler Heraldic, Seal and Flag's History Workgroup was established, in which various scientists became involved such as Dr. Pál-Antal Sándor, academist, Zepeczaner Jenő museologist and historian, Szekeres Attila István, heraldist and Ph.d. student in heraldry and also the author of this writing. These members

are researching for a long time such questions based on a strong scientific basis and trying to clarify the origins of these symbols.

Regarding the results of their work, based on a report of a scientific conference held in autumn 2009 in Sfântu Gherghe, an anthology of their lectures was published under the title of *In search of Szekler symbols*. Between March and April 2010 there was a mobile exhibition on the same subject, entitled *Coat of arms and Seals in Szeklerland*. The exhibition was housed by the gallery of Harghita County Council in Miercurea Ciuc and by the Knight's Hall of the Szekler National Museum in Sfântu Gheorghe.

The scientists try to uncover not only the seals and coat of arms belonging to various ecclesiastics, representatives and local authorities of the Szeklers, but also their ancient flags, which in the past could have been - or actually were - the civil and military ensigns of the Szeklers.

The idea of the Szekler Historical Flag Collection was inspired by the Hungarian Military Museum's Historical Flag Collection. This special collection is part of every military and state celebration of Hungary for over 25 years and it is an inspiring asset of every parade.

The Szekler Historical Flag Collection includes different flags from the 15th century until the 20th century, reconstructions and copies of the originals as follows: 1. the flag of the Szekler ispan from the 15th century; 2. the flag of Marosvásárhely from the 15th century; 3. the flag of the Szekler Nation from the beginning of the 16th century; 4. the flag of Székelyudvarhely from the beginning of the 17th century; 5. the cavalry flag of Székely Mózes; 6. Szekler infantry flag from 1601; 7. Szekler cavalry flag from the beginning of the 17th century; 8. infantry flag with Szekler symbols from the beginning of the 17th century; 9. the flag of Csík district from the beginning of the 17th century; 10. the flag of Udvarhely district from 1601; 11. the flag of Sepsiszentgyörgy from 1848; 12. the flag of the civil guards of Városfalva from 1848; 13. the recruiting flag of Oklánd from 1848; 14. the flag of the Kossuth Free Company with the szekler coat of arms; 15. the flag of Udvarhely county from 1907; 16. the battle flag of the Szekler Division from 1919; 17. the flag of Gyergyószentmiklós from 1941.

As the research goes forward we hope to expand the collection to a point where it will represent the whole Szekler history in the near future.

Mihály János

Historian, Workgroup for Szekler Heraldic, Seal and Flag's History

Zászlókatalógus

1. A székely ispán zászlaja a XV. századból

Jellegzetes középkori banier típusú zászló. Mivel a székely ispánok zászlajáról nem maradt fenn hiteles korabeli zászlóábrázolás, analógiák alapján készült. Hasonló típusú zászlót láthatunk a *Pál apostol (Saul) megtérése* c. falképen a székelyderzsi unitárius vártemplomban. A vörös (a kor hadi zászlainak klasszikus színe) színű zászló elő- és hátlapján látható címer is elméleti rekonstrukció, s Vízaknai Miklós székely alispán (1460) címere (koronából növekvő páncélozott kar, amely kardot tart) és a bögözi református templom gyámkövébe faragott ún. régi székely címer (koronából növekvő páncélozott kar, amely kardot tart, a kardon szív és medvefej) alapján készült.

2. Marosvásárhely Mátyás király korabeli zászlaja

Zászlórekonstrukció, a kor fecskefarkú zászlótpusát idézi. A vörös színű zászló leírását Nagy Szabó Ferenc marosvásárhelyi krónikaíró *Memoriáléja* örökítette ránk. Az emlékirat szerint, az 1595. évi havasalföldi hadjáratkor, a Marosvásárhely által kiállított százfős lovasság a *Mátyás király adományozta* szép aranyos zászló alatt vonult hadba, amely „veres vala, arannyal írott, ez vala reá írva: Jesus Nazarenus Rex Judeorum”.

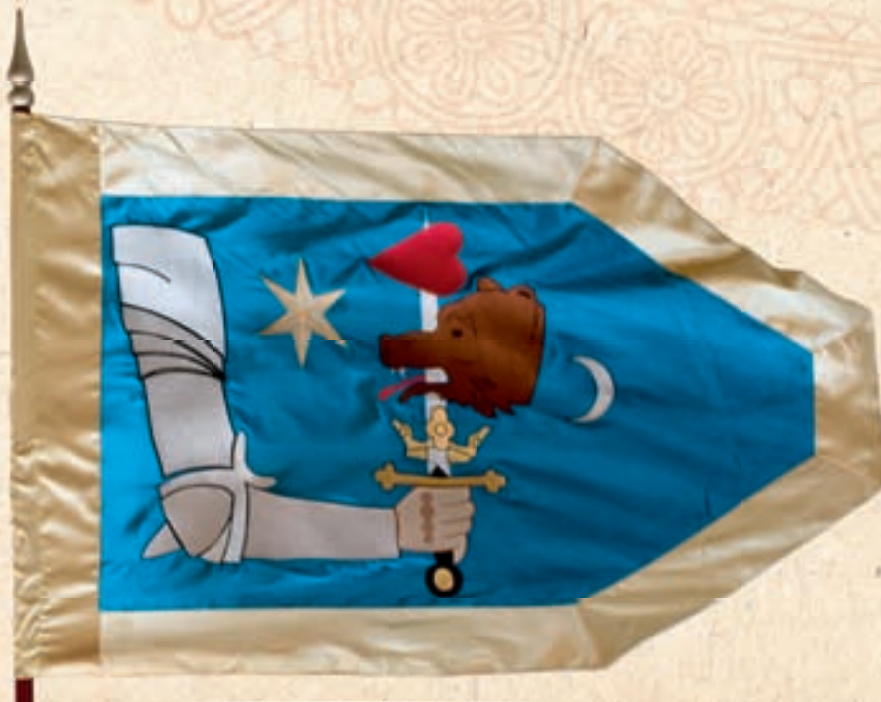

3. A székely nemzet zászlaja a XVI. század elejéről

Vörös színű fecskefarkú zászló a csíksomlyói plébániatemplom XVI. század elején készült egykori szárnyas oltárának (ma a kolozsvári Szépművészeti Múzeum gyűjteményében található, leltári száma: II. 5831.) lábazati táblarészén (predella) látható régi székely címerkép (páncélozott kar, amely kardot tart, a kardon korona, szív és medvefej, a medvefej két oldalán egy ezüst növekvő holdsarló és egy hatágú aranycsillag) alapján készült el. A zászló színe megegyezik a címerpajzs felületének, vagyis a címer mezejének színével.

4. Székelyudvarhely zászlaja a XVII. század elejéről

Arany sávval szegett kék mezejű, csúcsos végű zászló. Elő- és hátlapján Székelyudvarhely városának címere, valamint székely jelképek (növekvő ezüst holdsarló és hatágú aranycsillag). A zászló képe Hans von Aachen (1552, Köln – 1615), német festő (aki Prágában, II. Rudolf császár udvarában is dolgozott), azon művén maradt fenn, amelyet a goroszlói csata (1601. aug. 3) allegorikus ábrázolásának szánt.

5. Székely Mózes kornétája

Fecskefarkú lovassági zászló (kornéta). Két egyenlő szélességű kék és egy szélesebb fehér vízszintes sávból áll, rajta a Z. M. (Zekel Moses) monogram. A zászló ábrázolása Hans von Aachen (1552, Köln – 1615) német festőnek a Radu Șerban vajda és Székely Mózes közti ütközetről (Brassó, 1603. júl. 17.) festett allegorikus képén, valamint egy, a Drezdai Királyi Könyvtárban őrzött, a XVII. század elején készült zászlókódexben maradt fenn.

6. Székely gyalogsági zászló 1601-ből

Nagyméretű fehér zászló, elő- és hátlapján székely jelképekkel (páncélozott kar, amely kardot tart, a kardon medvefej és szív, a szív egyik oldalán növekvő arany félhold, a másikon hatágú arany csillag). A zászló ábrázolása egy, a Drezdai Királyi Könyvtárban őrzött zászlókódexben maradt fenn, amelyet Puchner György, a szász választófejedelem egyik mérnökkari tisztje készített 1601-ben.

7. Lovassági zászló székely jelképekkel a XVII. század elejéről

Fecskefarkú lovassági zászló, két egyenlő szélességű fehér és egy kissé szélesebb kék vízszintes sávból áll. Az utóbbin két nyolcágú arany csillag közt egy ezüst, fogyó ezüst holdsarló látható. A zászló ábrázolása Hans von Aachen (1552, Köln – 1615), német festőnek a Radu Șerban vajda és Székely Mózes közti ütközetről (Brassó, 1603. júl. 17.) festett allegorikus képén maradt fenn.

8. Gyalogsági zászló székely jelképekkel a XVII. század elejéről

A gyalogsági zászló három egyenlő szélességű, kék–fehér–kék vízszintes sávból áll. A fehér sávon székely jelképek (két nyolcágú arany csillag, arany félhold), valamint egy arany András-kereszt látható. A zászló rekonstrukciója korabeli ábrázolás után készült, amely egy, a XVII. század elején íródott, s a Drezdai Királyi Könyvtárban őrzött zászlókódexben maradt fenn.

9. Csíkszék zászlaja a XVII. század elejéről

A templomi zászlókra emlékeztető bíbor színű zászlón a Golgota, vagyis a keresztre feszített Jézus Krisztus látható, a kereszt lábánál jobbról Mária, balról János apostol alakjával. A zászlón lévő csillag és holdábrázolások székely eredetre vallanak. Ezt a zászlót Mika Sándor történész Csíkszék zászlajaként határozza meg. A zászló korabeli ábrázolása, egy 17. század elején készült, s a Drezdai Királyi Könyvtárban őrzött zászlókódexben maradt fenn.

10. Udvarhelyszék zászlaja 1601-ből

Kék szegélyű gyalogsági zászló zöld mezejében a jeruzsálemi kereszthez hasonló elrendezésű öt kereszttel. A középső latin kereszt fehér, a sarkokban levő görög keresztet vörös színűek. A zászló ábrázolása abban a Drezdai Királyi Könyvtárban őrzött zászlókódexben maradt fenn, amelyet Puchner György mérnökkari tiszt készített 1601-ben. Mika Sándor ezt a zászlót Udvarhelyszék zászlajának tartja, alighanem joggal, ugyanis Udvarhelyszék régi pecsétjének felzetes lenyomatán (egy 1703. évi okiraton) szintén öt kereszt látható, hasonló elrendezésben.

11. Sepsiszentgyörgy forradalmi lobogója 1848-ból

A háromszínű, piros-fehér-zöld zászló, egy, a Székely Nemzeti Múzeumban őrzött zászló (Ltsz. 1887) kicsinyített mása. E zászló közepén Magyarország koronás címere látható. A címert oldalról két zöld levelű olajág öleli közre. Piros sávján, a következő, piros-fehér-zöld betűkből kialakított felirat olvasható: „S. SZ. GYÖRGY VÁROS”. Ugyancsak a piros sávban Háromszék címerében is fellelhető jelképek láthatók: a sugaras Nap, három csillag és a Hold. A zöld sávban a zsinórral varrott „18 – 48”-as évszám van.

12. 1848-as városfalvi nemzetőrzászló

A piros-fehér-zöld zászló az 1990-ben előkerült, jelenleg a városfalvi (Hargita megye) unitárius templom karzatán őrzött nagyméretű (hossza 1,60 m, szélessége 1,26 m, sávjai 42 cm szélesek) negyvennyolcas zászló mintájára készült, amely 1990-ben került elő. A nemzeti színű zászlórúdra erősített trikolor fehér sávjára, közepén, piros fonallal az 1848-as évszám van hímezve.

13. 1848-as oklándi toborzózászló

E háromszínű negyvennyolcas zászló, annak a piros-fehér-zöldre festett rúdra erősített „gonfalon” típusú zászlónak a hű másolata, amely valószínűleg lovassági toborzózászló volt, s amelyet ma az oklándi (Hargita megye) unitárius templomban, tölgyfa keretes üvegtárolóban őriznek. Méretei: 1 m hosszú, 50 cm széles. A zászló egyenlő szélességű sávjain festett évszám látható, a piros sávon zöld 1-es, a fehér sávon vörös 84-es, a fehér sávon fehér 8-as, azaz: 1848. Restaurálását a Magyar Nemzeti Múzeumban végezték, Gedai István igazgatósága alatt 1997 nyarán.

14. A Kossuth szabadsapat székely címeres zászlaja

Jellegzetes 1849-es honvéd lovassági zászló, fehér alapján körbefutó, egyenlő szárú háromszögekből álló piros-zöld éksor, azaz farkasfogdíszítés. Előlapján a korona nélküli magyar kiscímer, hátoldalán pedig a székely címer, vagyis kék mezőben jobbról sugárzó arany nap, balról a növekvő ezüst holdsarló látható. E zászlórekonstrukció Hampel József leírása alapján készült.

15. Udvarhely vármegye zászlója 1907-ből

Arannyal és kézzel vágott fecskefarkú (doppelstander) selyemzászló. A zászlót aranyozott rojt szegélyezi. Mindkét oldalára Udvarhely vármegye színes – 1757-ben Mária Teréziától nyert - címere látható, fölötte, az arany selyemanyagon kék betűs felirat: “UDVARHELY VÁRMEGYE”. A zászlórekonstrukció archív fotó és korabeli leírás alapján készült el.

16. A Székely Hadosztály zászlaja 1919-ből

Az első világháború végén létrehozott Székely Hadosztály zászlaja fehér alapú egylapos zászló, a fehér alapján körbefutó, egyenlő szárú háromszögekből álló piros-zöld éksor, azaz farkasfogdíszítéssel. A zászlólapon székely jelképek, sugárzó arany nap és növekvő ezüst holdsarló. A zászlórekonstrukció archív fotók alapján készült el.

17. Gyergyószentmiklós zászlaja 1941-ből

Gyergyószentmiklós városának zászlaja kobaltnék selyemzászló. Rajta székely jelképek (a fogazott arany napkorong és növekvő arany holdsarló) láthatók. Rekonstrukciója korabeli ábrázolás alapján készült el.

A felhasznált irodalom jegyzéke

1. **Dávid László:** *Udvarhelyszék középkori emlékei.* Bukarest, 1981. 33.
2. **Csikány Tamás:** Zászlók és címerek az 1848/49-es szabadságharcban. *Limes.* 1995. 1-2. pp. 49-56.
3. **Kerekes Zoltán:** Az 1848 – 49-es forradalom és szabadságharc hadi zászlói. *Hadtörténeti közlemények* 1974. 4. sz.
3. **Kiss Hédy:** A Székely Nemzeti Múzeumban őrzött zászlók állapotfelmérése. *Erdélyi Magyar Restaurátor Füzetek*, 6. Székelyudvarhely, 2007. 63–64.
3. **Kolumbán Zsuzsanna** (szerk.): *Székely szimbólumok nyomában.* Székelyudvarhely, 2009.
4. **Kumorovitz L. Bernát:** A magyar zászló és nemzeti színeink múltja. I. *Hadtörténeti Közlemények.* 1956. évf. 3 - 4. sz. (Új folyam 1. évf.) 18 – 60.; II. *Hadtörténeti Közlemények.* 1956. évf. 1. sz. (Új folyam 3. évf.) 77 – 119.
5. **Mihály János:** Székelyek hadi zászlók alatt. *Örökségünk.* II. évf. (2008) 4. szám, 8 – 9.
6. **Mihály János:** Negyvennyolcas zászlók a két Homoród mentéről. *Örökségünk.* III. évf. (2009) 3. szám, 8 – 9.
7. **Mihály János:** A székelyek „ősrégi” címerének csíkszéki emlékei. *Örökségünk.* IV. évf. (2010) 1. szám, 8 – 9.
8. **Mihály János** (szerk.): *Címer és pecsét a Székelyföldön.* Katalógus. Csíkszereda, 2010.
9. **Mihály János:** A magyar és székely történelmi zászlósrókról röviden. *Örökségünk.* IV. évf. (2010) 2. szám, 8 – 9.
9. **Mika Sándor:** Erdélyi hadi zászlók 1601-ből. *Turul.* 1893.
10. **Nagy Szabó Ferenc memoráléja.** In: *Erdélyi Történelmi Adatok.* Kolozsvár, 1855. I. k. 44.
11. **Pandula Attila:** Vexillológia. In: *A történelem segédtudományai.* Bp., 1986. 230 – 253.
11. **Süli Attila:** A nemzetőrség és a „Kossuth-lovagok” szervezése Háromszéken, 1848. *Acta Siculica* 2009. 460)
12. **Dr. Szél Sándor:** *Városaink neve, címere és lobogója.* Bp. 1941.
13. **Thaly Kálmán:** A goroslai csatában elnyert zászlókról. *Turul.* 1893.

A Székely Címer-, Pecsét- és Zászlótörténeti Munkacsoport

MIHÁLY JÁNOS – (sz. Lővéte, 1964. szeptember 13.) történész, helytörténész, a Hargita Megyei Hagyományörzési Forrásközpont tudományos szakreferense, a Székely Címer-, Pecsét- és Zászlótörténeti Munkacsoport koordinátora, a székely történelmi zászlósor tervezője és megrajzolója. Több tanulmányt, és számos helytörténeti, művelődéstörténeti vonatkozású cikket közölt. Kutatási területe: székely hadtörténet, genealógia, vexillológia, egyház és művelődéstörténet stb. **E-mail: szallasfa@freemail.hu**

PÁL-ANTAL SÁNDOR – (sz. Csíkkarcfalva, 1939. szeptember 26.) levéltáros, történész, a történettudományok doktora, a Magyar Tudományos Akadémia külső tagja. Kutatási területe Erdély a 16 – 19. században különös tekintettel a Székelyföldre. Munkái: 20 önálló kötet és több mint 230 tanulmány és közlemény: önkormányzat-történet, társadalmi és gazdasági élet, székely intézmény és szimbólumtörténet, falutörténetek. **E-mail: pal.antal.sandor@gmail.com**

SZEKERES ATTILA ISTVÁN – (sz. Marosvásárhely, 1965. augusztus 18.) heraldikus, a címertudomány doktorandusz, a Román Akadémia Országos Címertani, Genealógiai és Pecsét-tani Bizottságának tagja, akkreditált címergrafikus, közel száz közigazgatási és egyházi címer tervezője, kivi-

telezője, újságíró, a Háromszék szerkesztője. Sepsiszentgyörgyön él. Kutatási területe Erdély, különösen a Székelyföld címertana. **E-mail: attila@szekeres.ro**, honlap: www.szekeres.ro

ZEPECZANER JENŐ – (sz. Marosvásárhely, 1946. december 11.) muzeológus, történész. Kutatási területe Erdély a 17.–19. században különös tekintettel a Székelyföldre. Több önálló kötet, forráskiadvány és tudományos tanulmány szerzője (1848–49-es forradalom és szabadságharc, közigazgatástörténet, Udvarhelyszék jeles személyiségei, székelyföldi fürdők, településtörténetek stb.)

E-mail: czepezcz@freemail.hu

A székely történelmi zászlók kivitelezője

PUSKÁS-BAJKÓ GÁBOR (sz. Brassó, 1967. december 22.) informatikus, számítógépes hímző-grafikus, történelmi, egyházi és közigazgatási hímzett díszzászlók készítésére szakosodott. A Székely történelmi zászlósor, magyar történelmi zászlók, továbbá a sepsiszentgyörgyi Székely Mikó Kollégium, a székelykeresztúri Berde Mózes Főgimnázium régi zászlói másolatainak elkészítője, továbbá több település közigazgatási illetve templomi zászlajának tervezője és kivitelezője (www.zaszlo.ro). Brassóban él, feleségével, Melindával a családi vállalkozásként működő Timega Design Kft-t vezeti, több civil szervezet tagja. **E-mail: timega@timega.ro**

Comisia pentru Cercetarea Simbolurilor Secuiești

MIHÁLY JÁNOS – (născut la Lueta, la 13 septembrie 1964) istoric, referent de specialitate a Centrului Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Harghita, coordonatorul Comisiei pentru Cercetarea Simbolurilor Secuiești. A publicat mai multe articole și studii în domeniul istoriei locale și culturale. Domenii de cercetare: istoria militară a secuimii, genealogie, vexilologie, istoria bisericească, etc.

E-mail: szallasfa@freemail.hu

PÁL-ANTAL SÁNDOR – (născut la Cârța, la 26 septembrie 1939) arhivist, istoric, doctor în istorie, membru extern al Academiei Ungare. Domeniul de cercetare: istoria Ardealului în secolele 16. – 19., îndeosebi a Ținutului Secuiesc. Activitatea științifică cuprinde 20 volume independente și peste 230 de studii și articole din domeniul istoriei autonomiilor locale, a vieții economice și sociale, a istoriei instituțiilor secuiești, a simbolurilor dar și a istoriei rurale.

E-mail: pal.antal.sandor@freemail.hu

SZEKERES ATTILA ISTVÁN – (născut la Târgu Mureș, la 18 august 1965) heraldist, doctorand în heraldică, membru al Comisiei Naționale de Heraldică, Genealogie și Sigilografie a Academiei Române, grafician heraldist acreditat de CNHGS pentru re-

dactarea stemelor unităților administrativ-teritoriale, jurnalist, redactor al cotidianului „Háromszék” din Sfântu Gheorghe. Domeniul de cercetare: heraldica transilvană, în special heraldica Ținutului Secuiesc.

E-mail: attila@szekeres.ro,

Pagină web: www.szekeres.ro

ZEPECZANER JENŐ – (născut la Târgu Mureș, la 11 septembrie 1946) muzeolog, istoric. Domeniul de cercetare cuprinde istoria Ardealului între secolele 17.-19. în special istoria Ținutului Secuiesc. Este autor a numeroase volume independente, colecții de surse și articole în domeniul revoluției din 1848, - 49, a istoriei administrației etc.

E-mail: czepepecz@freemail.hu

REALIZATORUL STEAGURILOR ISTORICE

PUSKÁS-BAJKÓ GÁBOR – informatician, grafician care se ocupă cu broderie computerizată, specializat în manufacturarea de steaguri brodate ceremoniale, administrative, istorice și bisericești. Realizator a mai multor copii ale unor steaguri celebre, ca steagurile istorice secuiești. Trăiește la Brașov cu soția lui, Melinda având o afacere familială, Sc. Timega Design S.R.L., membru a mai multor asociații civile.

E-mail: timega@timega.ro

Pagină web: www.zaszlo.ro

Workgroup for Szekler Heraldic, Seal and Flags' History

MIHÁLY JÁNOS – (born in Lueta, on the 13th of September 1964) historian, scientific referent of the Heritage Preserving Resource Center of Harghita County, coordinator of the Workgroup for Szekler Heraldic, Seal and Flags' History. He published numerous articles on local and cultural history. Research domains: Szekler military history, genealogy, vexillology, cultural and ecclesiastical history etc.

E-mail: szallasfa@freemail.hu

PÁL-ANTAL SÁNDOR – (born in Cârța, on the 26th of September 1939), arhivist, historian, external member of the Hungarian Academy of Sciences and has a Ph.d. in history. Research domains: history of Transylvania in the 16th – 19th centuries, especially the history of Szeklerland. Works: 20 independent books, over 230 articles and other publications on economical and social life, Szekler institution and symbols' history etc.

E-mail: pal.antal.sandor@freemail.hu

SZEKERES ATTILA ISTVÁN – (born in Târgu Mureș on the 18th of August, 1965), heraldist, Ph.D. student in heraldry, member of the National Heraldry, Genealogy and Sigillography Comision of the Romanian Academy of Science, accredited coat of arms drawer, journalist and editor of the Háromszék newspaper. He lives in Sfântu Gheorghe. Research

domains: the heraldry of Transylvania and especially of Szeklerland.

E-mail: attila@szekeres.ro

Web page: www.szekeres.ro

ZEPECZANER JENŐ – (born in Târgu Mureș on the 11th of December) museologist and historian. Research domains: history of Transylvania in the 17th – 19th centuries, especially the history of Szeklerland. He is the author of numerous independent books, source publications and other scientific works on various subjects, for example on the most notable personalities of Udvarhely county, and history of the Szekler baths etc.

E-mail: czepezcz@freemail.hu

CREATOR OF THE SZEKLER HISTORICAL FLAGS

PUSKÁS-BAJKÓ GÁBOR – (born in Brașov on the 22nd of December, 1967), IT specialist, computerized embroidering graphitian, specialized in the creation of embroidered historical and ceremonial flags. He is the creator of the Szekler Historical Flags Collection and various other historical and ecclesiastic flags. He owns the company of SC Timega SRL and lives in Brașov with his wife, Melinda. He is also member of numerous civil associations.

E-mail: timega@timega.ro

Web page: www.zaszlo.ro

1907. június 14., Budapest:
Székely küldöttség az
Országháza fölépcsőjén.
Zászlótartó: Bíró Ferenc
máréfalvi bíró. (A képet
Kovács Piroska bocsátotta
a rendelkezésünkre)

Harghita Megye Tanácsa
Consiliul Județean Harghita